

Nödvattenplan

Herrljunga kommun och Herrljunga Vatten AB

2024-06-01 – 2027-05-31

Herrljunga
kommun

Innehåll

Innehållsförteckning

Allmänt.....	3
Ansvarsfördelning.....	3
Översikt kontinuitetsplanering dricksvatten	3
Initiering av nödvattenplan	4
Distribution av nödvatten	5
Drift av nödvattenplats.....	6
Provtagning.....	6
Kommunikation.....	6
Kontaktvägar mellan aktörer.....	6
Information till allmänheten.....	6
Resurser/Utrustning.....	6
Aktörernas resurser/utrustning	6
VAKA.....	7
Vattenbehov	7
Normalförbrukning	7
Inom verksamhetsområdet - nödvatten	7
Utanför verksamhetsområdet - nödvatten	7
Prioriterade abonnenter.....	8
Författningar	8
Lagar och regler vid vattenbrist och vattenprioritering.....	8
Definitioner	8

Allmänt

Smitta, kontaminering, elavbrott, torka och större vattenläckor är exempel på händelser som kan leda till att invånarna i kommunen inte längre har tillgång till dricksvatten via de ordinarie systemen. Vid sådana händelser måste det finnas planering för en alternativ distribution som kan aktiveras eftersom dricksvatten är en livsnödvändighet för alla människor och vissa verksamheter.

Denna nödvattenplan beskriver organisation och distribution av nödvatten och reservvatten inom Herrljunga kommun och omfattar både Herrljunga Vatten AB:s verksamhetsområde och kommunens resterande geografiska område. En detaljerad rutin med mer detaljerad information om beräknad mängd per uppställningsplats m.m. tas fram av Herrljunga Vatten AB i samarbete med kommunen. Planerna utgör dock bara en grundplanering som kan behöva anpassas utifrån inträffad händelse.

Herrljunga Vatten AB, som är kommunens VA-huvudman, benämns fortsättningsvis huvudman i detta dokument och Herrljunga kommun benämns kommun. Nödvattenplanen är en bilaga till VA-planen.

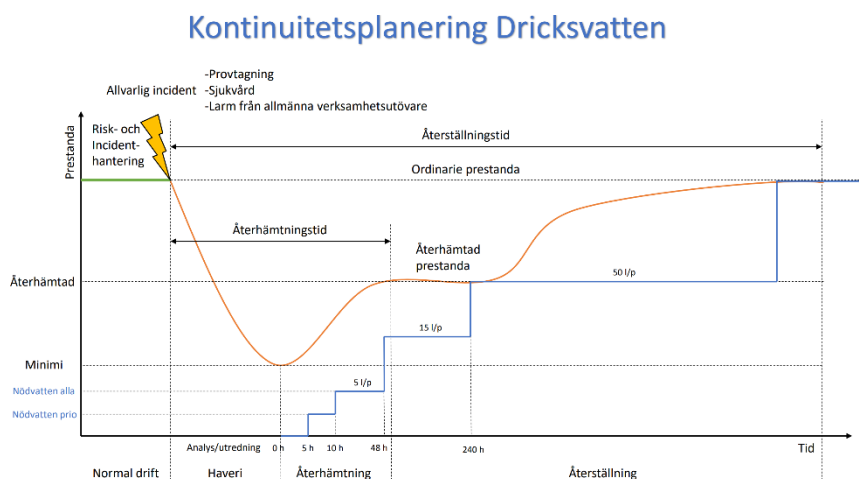
Ansvarsfördelning

Huvudmannen ansvarar för vattenförsörjningen i befintliga verksamhetsområden för dricksvatten och därmed också för nödvattenförsörjningen i dessa områden. Kommunen har ett geografiskt områdesansvar enligt lagen om extraordinära händelser (LEH) vilket innebär att kommunen ska ha beredskap att hantera uppkomna kriser och höjd beredskap. Ytterligare detaljer om huvudmannens och kommunens ansvarsfördelning framgår av dokumentet "Överenskommelse nödvatten".

Verksamheter och den enskilde brukaren ansvarar för att:

- Reducera sin vattenförbrukning enligt huvudmannens eller kommunens anvisningar.
- Införskaffa vattendunkar eller andra kärl, samt hämta och transportera dricksvatten från nödvattenplats/tappställe för eget behov.
- Fastighetsägare och verksamhetsutövare som har behov av kontinuerlig vattentillförsel till fastighetsinterna ledningssystem ska själva tillse att de kan hantera störningar i dricksvattenförsörjningen.
- Verksamheter som har större behov av nödvatten för produktionen ansvarar själva för anskaffning av erforderlig mängd.
- Verksamheter som har behov av tryckhållning i egna fastighetsinterna system ansvarar själva för eventuell förberedelse av detta.

Översikt kontinuitetsplanering dricksvatten

Initiering av nödvattenplan

Vid ett avbrott i vattenleveransen görs en bedömning av situationen och hur länge avbrottet bedöms pågå innan nödvattenplanen initieras helt eller delvis.

Tänkbara scenarier som kan påverka vattenförsörjningen:

1. Inget vatten finns i ledningsnätet/ enskild brunn eller reducerad kapacitet på råvatten.
2. Ojämnt vatten hos konsument beroende på
 - a. Mikrobiologisk förorening
 - b. Kemisk förorening, med lukt
 - c. Kemisk förorening, utan lukt
 - d. Osäkerhet om vattenkvalitet tex. på grund av förorenande utsläpp eller misstänkt sabotage/hot/utpressning.
3. Övrigt
 - a. Kortvarigt elavbrott (vattentorn)
 - b. Långvarigt elavbrott (reservkraft finns)

I tabellen nedan redovisas om nödvattendistribution startas och vem som står för kostnaderna vid de olika scenarierna. Tabellen ska ses som en vägledning som kan behöva anpassas vid en faktisk händelse.

Scenario	Nödvattendistribution			Ekonomi		
	Abonnenter	Prioriterad samhällsviktig verksamhet	Enskild brunn	Abonnenter	Prioriterad samhällsviktig verksamhet	Enskild brunn
1. Inget vatten, reducerad kapacitet	Ja	Ja	Ja, om många drabbade eller samhällsviktig verksamhet utanför verksamhetsområde	VA-huvudman	VA-huvudman	Kommun/ privatperson
2a. Otjänligt vatten (Mikrobiologisk förorening)	Nej	Ja, vissa	Ja, om många drabbade eller samhällsviktig verksamhet utanför verksamhetsområde	-	Kommun	Kommun/ privatperson
2b. Otjänligt vatten (Kemisk förorening utan lukt)	Ja	Ja	Ja, om många drabbade eller samhällsviktig verksamhet utanför verksamhetsområde	VA-huvudman	VA-huvudman	Kommun/ privatperson
2c. Otjänligt vatten (Kemisk förorening med lukt)	Ja	Ja	Ja, om många drabbade eller samhällsviktig verksamhet utanför verksamhetsområde	VA-huvudman	VA-huvudman	Kommun/ privatperson
2d. Osäkerhet om vattenkvalitet	Ja	Ja	Ja, om många drabbade eller samhällsviktig verksamhet utanför verksamhetsområde	VA-huvudman	VA-huvudman	Kommun/ privatperson
3a. Kortvarigt elavbrott	Nej	Nej	Nej	-	-	-
3c. Långvarigt elavbrott	Ja	Ja	Ja, om många drabbade eller samhällsviktig verksamhet utanför verksamhetsområde	VA-huvudman	VA-huvudman	Kommun/ privatperson

Målsättningen (Livsmedelsverkets riktlinjer) är att fem timmar efter beslut om att aktivera nödvattenplanen försörjs drabbat område med nödvatten på de prioriterade platserna. Efter tio timmar försörjs hela det drabbade området med samtliga nödvattentankar enligt denna plan. Observera att nödvattenplanens prioriteringsordning kan behöva anpassas beroende på krisens art och geografi.

Distribution av nödvatten

Tomma Combotankar körs ut och monteras på utpekade platser utav VA-huvudmannen (med dess moderbolag). Påfyllning sker med hjälp av huvudmannens lastväxlartankar via avtal med Räddningstjänsten alternativt entreprenörer. Uppställningsplatsen måste ge möjlighet för till- och fråntransport av lastväxlare, men även parkering/vändning av personbilar.

Combotankar ska utrustas med EU-pall i botten. Vid eventuell flytt töms tankar och flyttas för hand. Vid minusgrader utrustas nödvattentankar med värmehuv m.m. för att motverka att vattnet fryser alternativt flyttas tankar om möjligt inomhus. Antalet utplacerade tankar kommer dock troligen behöva reduceras.

Den löpande påfyllnaden sköts sedan av Räddningstjänst alternativt entreprenör på avrop från VA-huvudmannen. Huvudmannen dokumenterar var tankar eller annan nödvattenlösning placeras, logistikplanering samt genomför löpande provtagning för att säkerställa vattenkvaliteten.

Drift av nödvattenplats

Vid uppstart av en nödvattenplats ska en riskbedömning göras av hur ofta platsen behöver kontrolleras för att säkerställa att allt fungerar som planerat eller om det behövs stationär bemanning dygnet runt/del av dygn för att säkerställa vattenkvalitet och liknande.

Kommunens FRG (Frivilliga resursgrupp) kan efterfrågas för att bidra med personal för service och bevakning vid respektive nödvattenplats. Det är dock frivilligt för FRG att acceptera uppdraget. FRG nås via kommunens tjänsteman i beredskap (TIB) alternativt säkerhetschef.

För ordningsfrågor kan även väktare nyttjas, vilka avropas via respektive aktörs vaktbolag.

Provtagning

Provtagning av nödvattnet som distribueras via tankar ska ske av huvudmannen en gång per vecka/tank. Vattnet ska analyseras enligt provgrupp A enligt Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten.

Kommunikation

Kontaktvägar mellan aktörer

Huvudmannens kontaktvägar till kommunen vid akuta händelser är i prioriteringsordning:

1. Tjänsteman i beredskap (TIB), 0513-17089
2. Säkerhetschef, 073-8221604
3. Räddningstjänstens CSR, 0513-17089
4. Miljöchef, 076-1011280

Kommunens kontaktvägar till huvudmannen vid akuta händelser är i prioriteringsordning:

1. VA-jour, 070-640 40 24
2. VA-chef, 072-514 23 14
3. VD, 070-226 10 40

I den fortsatta dialogen och vid icke akuta ärenden kan andra kontaktvägar upprättas mellan olika funktioner inom kommunen och huvudmannen.

Information till allmänheten

När nödvattenplanen aktiveras ska berörda abonnenter/medborgare/verksamheter informeras på lämpligt sätt. Beroende på händelsens allvarlighetsgrad kan följande kommunikationsvägar användas:

- Viktigt meddelande till allmänheten (VMA), aktiveras genom kontakt med SOS alarm (Räddningstjänst och kommunen har behörighet att aktivera detta).
- Information på bägge parternas hemsidor och sociala medier (alla länkar till samma sida som uppdateras vid bestämda tidpunkter).
- Fysiska skyltar i utsatt område.
- Kontakt med P4 Sjuhärad (033-177500), om VMA inte har begärts.

Resurser/Utrustning

Aktörernas resurser/utrustning

I och med parternas överenskommelse för nödvatten ska parternas samtliga resurser användas där de bäst behövs oavsett vem som äger dem.

VAKA

Vid behov av den nationella vattenkatastrofresursen kontaktar huvudmannen VAKA via SOS Alarm, förklarar läget och beställer containrar för nödvatten eller annan resurs. Huvudmannen rapporterar fortlöpande till VAKA om förändringar i behovet och händelsens utveckling.

Livsmedelsverket har bildat VAKA som bistår tex kommuner vid kriser som drabbar dricksvattnet där kommunens egna resurser inte räcker till. Stödet kan vara allt från coaching eller expertstöd via telefon, till stöd på platsen för krisen med både kunskap och utrustning. Beställaren står för transportör från lagerplatsen, ev tillgång till el och förlängningskablar.

Vid vattenburna utbrott har Livsmedelsverket även, i samverkan med andra myndigheter, en utbrottsjour som lokal kontrollmyndighet kan kontakta och söka stöd av.

Vattenbehov

Normalförbrukning

I kommunen finns cirka 6 000 invånare som förses med allmänt dricksvatten i huvudmannens verksamhetsområden. Totala vattenförbrukningen är ca 1 200 m³ per dygn, baserat på ett genomsnitt från 2022 års förbrukning. Utöver dessa finns cirka 3500 invånare som i normalfallet tar vatten från enskild brunn.

Varje dygn använder varje person i Sverige i genomsnitt 160 liter vatten, fördelat på följande sätt:

- 10 liter för dryck och mat
- 30 liter för toalettspolning
- 30 liter för disk
- 20 liter för tvätt
- 60 liter för personlig hygien
- 10 liter för övrig användning

Inom verksamhetsområdet - nödvatten

Målsättningen för vattentillgång i nödsituationer (Livsmedelsverkets riktlinjer) är:

- Konsumenten ska ha tillgång till minst 5 liter/person och dygn de två första dygna.
- Vid allvarlig kris i fred, som varar 3-10 dygn, är lägsta acceptabla försörjningsnivå 15 liter/person och dygn.
- Vid en allvarlig långvarig kris (längre än 10 dygn) ska konsumenterna ha tillgång till 50 liter/person och dygn.
- Prioriterade abonnenter bör ha en nödvattentank inom 100 meters avstånd.
- Övriga abonnenter bör ha en nödvattentank inom 400 meters avstånd.

Detta ger, i huvudmannens verksamhetsområde, följande totalbehov (beräknat på 6 000 abonnenter):

- 30 m³ per dygn de första två dygna.
- 90 m³ per dygn dag 3-10.
- 300 m³ per dygn dag 11 och framåt.

Vård- och omsorgsboenden har större behov per individ p.g.a. hygienkrav. Vattenbehov för toaletter, tvättning m.m. för icke prioriterade abonnenter får hämtas från andra källor.

VA-huvudmannen har en detaljerad rutin där nödvattenbehov, prioriterade abonnenter m.m. per område samt kartbilder över planerad placering av tankar framgår.

Utanför verksamhetsområdet - nödvatten

Medborgare och verksamheter som inte finns i huvudmannens geografiska verksamhetsområde ansvarar själva för sin vattenförsörjning även vid en kris. Vid en långvarig kris som drabbar flera medborgare med egen brunn samtidigt finns det dock ett visst ansvar för kommunen att hjälpa till.

Nödvatten kommer i dessa fall att kunna hämtas från tankar på ordinarie nödvattenplatser i huvudmannens verksamhetsområde, från tank uppställd på provisorisk plats i närheten av utsatt område alternativt via tappkran kopplad till huvudmannens ordinarie ledningsnät.

Prioriterade abonnenter

Kommunen har identifierat vilka samhällsviktiga abonnenter som behöver prioriteras. Vissa av verksamheterna behöver vattentankar i anslutning till berörda fastigheter medan andra förser sig med vatten från de utplacerade nödvattentankarna.

Författningar

Nödvattenplanen är framtagen utifrån nedan gällande lagar och förordningar och relevanta underlag:

Lagar och förordningar

- Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.
- Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster.
- LIVSFS (2022:12) Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten

Övriga underlag

- Livsmedelsverkets Risk- och sårbarhetsanalys för dricksvattenförsörjning.
- Livsmedelsverkets Nationell strategi för dricksvattenförsörjning under korta kriser. 2014–2020 – planering och utveckling.
- Livsmedelsverkets Guide för planering av nödvattenförsörjning.
- ABVA - Allmänna bestämmelser för användande av Kommunens allmänna vatten- och avloppsanläggning, antagen 2008-01-01.

Lagar och regler vid vattenbrist och vattenprioritering

Det finns idag ingen lagstiftning som entydigt reglerar prioritering av dricksvatten vid vattenbrist. Det finns inte heller någon lag som förhindrar prioritering på ett generellt plan, men prioritering kan i vissa fall innebära konflikt mellan olika lagstiftningar.

Den lagstiftning som bedöms mest relevant för kommunernas planering och genomförande av prioritering vid nödvattensituationer är Vattentjänstlagen och Lagen om extraordinära händelser (LEH). En viktig skillnad mellan dessa är områdesansvaret. Vattentjänstlagens tillämpning är begränsad till verksamhetsområdet medan reglerna kring extraordinära händelser gäller för hela kommunens geografiska område.

Definitioner

Dricksvatten	Dricksvatten definieras i LIVSFS 2022:12 som allt vatten som, antingen i sitt ursprungliga tillstånd eller efter behandling, är avsett för dryck, matlagning eller beredning av livsmedel, oberoende av dess ursprung och oavsett om det tillhandahålls genom en distributionsanläggning, från tankar, i flaskor eller i behållare.
Enskild brunn	Avser dricksvattenbrunnar utanför verksamhetsområde. Exempelvis offentliga eller privata brunnar.
Nödvatten	Dricksvatten som distribueras på annat sätt än genom ledningsnät till exempel olika former av behållare. Nödvatten är främst avsett att användas för konsumtion och livsmedelsberedning. Nödvatten ska hålla dricksvattenkvalitet.

Reservvatten	Dricksvattenförsörjning baserad på en alternativ vattentäkt eller ett alternativt vattenverk. Distributionen sker i det ordinarie ledningsnätet eller i ett provisoriskt ledningsnät. Reservvatten ska hålla dricksvattenkvalitet.
Nödvattentank	En nödvattentank utgörs av en livsmedelsgodkänd plasttank, eller av annan livsmedelsgodkänd typ, innehållande en kubikmeter vatten eller mer.
Tappställe	Vid ett tappställe sker försörjning via det ordinarie nätet (t ex via brandpost) men på en tillfällig plats där invånare kan hämta vatten om det inte finns tjänligt vatten i den ordinarie kranen.
Samhällsviktig verksamhet	Enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) är samhällsviktig verksamhet en verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.
Medborgare	Med medborgare avses alla privatpersoner som befinner sig inom kommunens geografiska område.
VA-abonnent	Benämningen omfattar de privatpersoner och verksamheter som ingår i huvudmannens verksamhetsområde.
Prioriterade abonnenter	Samhällsviktig verksamhet inom huvudmannens verksamhetsområde som i hög grad påverkar liv och hälsa.
Verksamhet	En rörelse som en näringsidkare bedriver.